

Aleg 190

Sprawozdanie

Komisji budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia królewskiego zamku na Wawelu.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego podaje dokładną i szczegółową wiadomość tak co do wykonanych już lub będących obecnie w toku robót przy restauracji zamku wawelskiego, jak i co do dalszego programu tych robót, o ile on na czas najbliższy przez Wydział krajowy na podstawie uchwał powziętych przez komitet doradczy mógł być do pewnego przynajmniej stopnia ustalony. Ponieważ zadaniem robót restauracyjnych powinno być przedewszystkiem ocalenie i ochronienie z jak największym pietyzmem tego wszystkiego, co się utrzymało z całej tej historycznej budowli, a co ma wartość artystyczną lub pamiątkową, przeto naturalną jest rzeczą, że roboty restauracyjne miały w pierwszym względzie za zadanie usunięcie niebezpieczeństwa dalszego niszczenia się poszczególnych części budowli i odsłonięcie i zbadanie tego wszystkiego, co w dawnej budowie przez późniejsze wmurowanie, otynkowanie lub w inny sposób zostało zatartem lub zepsutem. Roboty te zabezpieczające całość budowli i poszczególnych jej części, odsłonięcie murów i ścian i usunięcie przepierzeń dodanych w czasie, gdy zamek na cele kasarni był używany, dokonaniem zostało z wielką uwagą i starannością, tak, że dziś o wiele już jaśniejszy można mieć pogląd na całą strukturę budowy i łatwiej zdać sobie sprawę z historii zamku i piękności poszczególnych architektonicznych szczegółów. Można śmiało powiedzieć, że niczego się nie zaniedbało, co jako prz y g o t o w a w c z ą pracę do właściwej restauracji można uważać i że niczego niepotrzebnego nie zdziałano, co dalszej konserwacji i rekonstrukcji budowli mogłoby w przyszłości stanąć na przeszkodzie.

Co do wielu, a nawet co do głównych kwestyi dalszej restauracji zamku stanowcza decyzja wszakże jeszcze nie zapadła. Trudny teren, po którym tylko z największą ostrożnością krok za krokiem postępować należy, ażeby jakiegoś postanowienia nieogłędnego szkodzącego w przyszłości całej akcji nie powziąć, nie był jeszcze dostatecznie przygotowany, by dać możność komitetowi doradczemu i Wydziałowi krajowemu zadecydować o całym planie dalszych robót restauracyjnych. Wiele zatem i to najważniejszych kwestyi jest jeszcze otwartych, o których dopiero na

przyszłych posiedzeniach komitet doradczy będzie mógł powziąć uchwałę i zalecić ją do uwzględnienia Wydziałowi krajowemu. Mając pełne zaufanie do znawstwa w kwestyach, które tu w grę wchodzi, członków komitetu doradczego uzupełnionego obecnie wybitnymi siłami artystycznymi, wyraża komisya budżetowa nadzieję, że Wydział krajowy zechce stosunkowo często zasięgać rady komitetu i wzywać go o danie swej opinii we wszystkich ważnych restauracyi tyczących się kwestyach. W szczególności **mniema komisya, że wszystkie donioślejsze artystyczne kwestye i cała sprawa niezmiernie doniosła rozdziału ubikacyi wawelskich na rezydencyę cesarską i muzeum będzie przedmiotem dokładnych i szczegółowych na miejscu przez komitet przeprowadzonych badań.** Komisya sądzi też, że rozstrzygnięcie tej kwestyi przedwczesne byłoby niebezpiecznem, oraz że zostaje ona w bardzo ścisłym związku z kwestyą, na jaki cel i w jakiej formie mogą i mają być w przyszłości zużytkowane inne ubikacye wawelskie nie należące do właściwego zamku, szczególnie te, które z budowlą samegoż zamku w najbliższem są zetknięciu. Jest to bowiem kwestyą na razie otwartą i wątpliwą, czy część tych innych ubikacyi nie będzie musiała być usuniętą i zastąpioną nową budowlą łączącą się bardziej harmonijnie z dawnym zamkiem, ażeby można urządzić apartamenta rezydencyi cesarskiej, nie niszcząc i nie przekształcając w sposób ujemny czyniący dawnej budowli ubikacyi dawnego zamku.

Jako jeden dziś już niezawodny punkt programu dalszych robót restauracyjnych należy uważać przywrócenie arkad dziedzińca wawelskiego zamku do pierwotnej ich formy a temsamem usunięcie obmurowania kolumn, które dodane zostało w 19. wieku dla wzmocnienia arkad, co pociągnęło za sobą jednak oszpecenie całej budowy. Zadanie to wszakże z punktu widzenia artystycznego konieczne, które niezawodnie uwydatni całą wspaniałość i lekkość kruzganków i odtworzy napowrót nieporównany wdzięk, jaki miała zadziwiająca ta budowa, jest zarazem bardzo trudne do wykonania i spowoduje prawdopodobnie znaczne inne rekonstrukcye i przeobrażenia. I tak przedewszystkiem jest rzeczą wielce prawdopodobną, że cała konstrukcyja dachu w związku z restauracyą arkad będzie musiała być usunięta i zastąpiona nową, temsamem zaś całe dzisiejsze pokrycie tak zamku, jak i wież będzie musiało być zastąpione nowem oczywiście całości budowli bardziej odpowiadającym.

Co do tej rekonstrukcyi połączonej, jak to jest łatwo zrozumiałem, z znacznymi kosztami ostateczna decyzja jeszcze nie zapadła lecz już w najbliższym czasie będzie konieczną, ponieważ zostaje ona w najściślejszem związku ze wszystkimi innymi robotami, i bez przeprowadzenia jej inne roboty musiałyby zupełnie utknąć.

Jako ważną rzecz należącą do przygotowawczych robót uważa Komitet, a z nim Wydział przekopanie dziedzińca wzgórze wawelskiego. Praca ta ma nietylko archeologiczne i historyczne znaczenie, ale dać może zarazem w szczątkach architektonicznych, które się wynajduje, cenne wskazówki dla niektórych ważnych tyczących się rekonstrukcyi kwestyi. Podnieść wszakże należy, że o ile prace te przekraczają zakres robót należących do prac restauracyjnych w właściwem tego słowa znaczeniu, podejmuje, je za zgodą Wydziału kraj. Akademia umiejętności własnymi funduszami.

Wogóle zauważyła komisya, że jakkolwiek restauracya tak olbrzymiej, artystycznie i historycznie niezmiernie cennej budowli musi za sobą pociągnąć znaczne koszta, to można być zupełnie spokojnym, że Wydział kraj. kierować będzie budową z należytą oględnością i oszczędnością i że nie ma obawy, ażeby fundusze publiczne były przy tem w sposób taki użyte, któryby właściwemu celowi niezupełnie odpowia-

dał. Z drugiej strony wszakże słuszną jest rzeczą wymagać, ażeby praca cała była przeprowadzona bez skąpienia wydatków, na takie szczegóły, które względem artystycznym i pamiątkowym niezbędnie odpowiadają.

Na podstawie powyższych uwag komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie niniejsze wraz ze sprawozdaniem Wydziału krajowego tyczącego się restauracyi królewskiego zamku na Wawelu przyjmuje Sejm do wiadomości.

Zastępca przewodniczącego:

K. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Piniński, w. r.

